

کابینه تحلیلی هدایت

ویژه:

هادیان و مسئولان سیاسی

«قانون تحریم‌های جدید آمریکا و نقض برجام»

ابعاد قانون **تحریمی** H.E. ۳۳۶۴

و راهکارهای قانونی مقابله با آن

معاونت سیاسی

نمایندگی ولی فقیه در سازمان بسیج مستضعفین

مرداد ماه ۱۳۹۶

کابینه تحلیلی هدایت

۲

«قانون تحریم‌های جدید آمریکا و نقض برجام»

ابعاد قانون تحریمی H.E. ۳۳۶۴

و راهکارهای قانونی مقابله با آن

تحریم اقتصادی علیه ایران سابقه طولانی دارد، در تاریخ معاصر اولین تحریم جامع توسط انگلیسی‌ها به منظور واکنش در مقابل ملی شدن وضع شد. پس از انقلاب، تحریم‌های آمریکا و دولت‌های اروپایی تقریباً هم‌زمان با پیروزی انقلاب اسلامی شد. آمریکا در واکنش به تسخیر لانه جاسوسی در سیزدهم آبان ۱۳۵۸ اولین تحریم‌های اقتصادی علیه ایران را وضع کرد و هر سال این تحریم‌ها توسط رؤسای جمهور آمریکا تمدید می‌شود. پس از این طی چهار دهه انقلاب اسلامی به بهانه‌های مختلف تحریم‌های دیگری نیز چه به صورت فرامین اجرایی توسط رؤسای جمهوری و چه به شکل قانون توسط کنگره آمریکا تصویب شد. این تحریم‌ها که در ابتدا دامنه شمول آن محدود به افراد، مؤسسات و شرکت‌های آمریکایی بود، (تحریم‌های اولیه) از سال ۱۳۷۰ به بعد از این فراتر رفت و شامل سایر دولت‌ها و افراد، نهادها و شرکت‌های خصوصی نیز گردید. قانون تحریمی داماتو از جمله تحریم‌های فرامرزی و ثانویه‌ای بود که در سال ۱۹۹۵ علیه ایران وضع شد. بعدها سخت‌ترین و جامع‌ترین تحریم‌ها علیه ایران پس از فتنه ۸۸ از سوی آمریکا و متحدان اروپایی آن اعمال شد. این تحریم‌ها باعث شد تا تحرکات در سطح نخبگان سیاسی برای برون رفت از این مساله صورت گیرد.

سال ۱۳۹۲ نقطه عطفی در این زمینه و عرصه دیپلماسی برای برداشتن تحریم‌ها توسط دولت یازدهم بود. مفروض دولت این بود که اگر به یک توافق هسته‌ای با آمریکا دست یابد می‌تواند تمام تحریم‌ها را لغو نماید. اگرچه رهبر معظم انقلاب به دلیل شناخت عمیق از آمریکا و اروپا و تجربیات گذشته نسبت به این ایده خوش بین نبود، اما به جهت درخواست‌های رئیس جمهوری یازدهم و همچنین سابقه چنین درخواستی در دولت دهم، مذاکره با آمریکا با هدف حل موضوع هسته‌ای و برداشته شدن تحریم‌ها موافقت کرد. از این رو، ایران و ۵+۱ پس از مذاکرات دو ساله به توافق جامع اقدام مشترک دست یافتند. در حالی که ایران تمام تعهدات خود در چارچوب برجام اجراء کرد، امریکایی‌ها برعکس عمل کرده و از همان ابتدا از تعهدات خود بر اساس برجام سرباز زدند.

پس از پایان دوره اوباما و روی کار آمدن ترامپ بدعهدی‌ها و نقض برجام شدت بیشتری به خود گرفت و شاهد دور جدیدی از تحریم‌ها از سوی کاخ سفید و کنگره آمریکا هستیم که به بهانه‌های برنامه‌های موشکی، تسلیحاتی، حقوق بشری و تروریسم علیه تصویب و اعمال کردند. وضع چنین تحریم‌هایی برای رهبر معظم

انقلاب غیر منتظره نبود؛ زیرا از همان ابتدا اعلام کرده بودند که موضوع هسته‌ای بهانه‌ای برای تحریم‌های آمریکا و اروپا است اگر هسته‌ای به فرض حل شود آنها به سراغ سایر بهانه‌ها خواهند رفت. با این وجود بخشی از تحلیل‌گرانی که همراه و موافق سیاست‌های دولت یازدهم در این زمینه بودند، به هیچ وجه حاضر نبودند تحلیل‌هایی که نگاه بدبینانه به آمریکا و اروپا داشت را بپذیرند، اما دو اتفاق آنها را تا حدودی تحت تأثیر قرار داد، اولین اتفاق تمدید ده‌ساله قانون داماتو بود که رئیس‌جمهوری آن را نقض آشکار دانست و دومین اتفاق تصویب قانون H.E.۳۳۶۴ با عنوان مقابله با دشمنان آمریکا در خاورمیانه و شمال آفریقا است که تمام کارگزاران دولتی، آن را ناقض روح و جسم برجام دانستند. حال سوال این است که این قانون دارای چه بخش‌ها و ابعادی است و چه ویژگی و مختصاتی دارد؟ اهداف تصویب این قانون چیست؟ تدابیر ایران در قبال این تحریم کدام است؟

۱. اجماع در دشمنی

کمیته روابط خارجی مجلس سنای آمریکا، یک ماه و نیم قبل از دوازدهمین انتخابات ریاست جمهوری ایران، طرح جامع تحریم‌های ایران را با نام «قانون مقابله با فعالیت‌های برهم‌زننده ثبات ایران ۲۰۱۷» آماده کرده بود اما به دلیل تأثیر این طرح بر روند انتخابات به بعد از آن موکول شد و با ۱۸ رأی موافق و سه رأی مخالف در کمیته روابط خارجی که متشکل از ۲۱ سناتور است، تصویب شد. طرح مذکور در سنا آمریکا نیز با رأی بالای ۹۸ نفر از صد نفر تصویب شد. رقابت‌های حزبی باعث شد تا این طرح برای تصویب در مجلس نمایندگان متوقف شود. موافقت دموکرات‌ها و جمهوری خواهان کنگره آمریکا در اضافه کردن روسیه و کره شمالی به این تحریم‌ها و تغییر عنوان آن به «مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم‌ها»، باعث شد که طرح تحریمی با رأی مثبت ۴۱۹ نفر و دو نفر ممتنع و یک نفر منفی به تصویب برسد. سنای آمریکا نیز مجدداً این طرح را به رأی گذاشت و ۹۸ نفر به آن رأی مثبت دادند. به رغم این که حرف و حدیث‌های مختلفی در خصوص امضا یا عدم امضای این مصوبه توسط ترامپ مطرح می‌شد، رئیس‌جمهوری آمریکا هم آن را امضا کرد. با امضای ترامپ شاهد قانون جدیدی تحریم علیه ایران موسوم به H.E.۳۳۶۴ هستیم که یکی از جامع‌ترین تحریم‌ها پس از توافق هسته‌ای محسوب می‌شود.

تصویب این قانون با اکثریت قاطع نمایندگان و سناتورهای کنگره آمریکا و امضای بلاشرط آن توسط رئیس‌جمهوری آمریکا بیانگر خصومت و دشمنی تمام‌نشدنی جامعه سیاسی آمریکا با ایران است. در واقع نمایندگان، سناتورهای دولتمردان آمریکا در تصویب این قانون تحریمی نشان دادند که آنها تنها شامل یک طیف محدود تندرو آن طور که برخی از روزنامه‌ها و تحلیل‌گران سیاسی در داخل القاء می‌کنند نیستند بلکه اکثریت جامعه سیاسی آمریکا اعم از جمهوری خواه و دموکرات یا تحت نفوذ صهیونیست‌ها یا مستقل هستند که در کینه و عناد نسبت به ایران و نابودسازی قدرت آن اجماع دارند. از این گذشته تمام تحریم‌هایی که نمایندگان و سناتورهای آمریکا پس از برجام علیه ایران اعمال کردند چنین اجماعی را می‌توان مشاهده کرد از جمله طرح تمدید قانون ISA یا همان داماتو با ۹۹ رأی مثبت از ۱۰۰ رأی سنا به تصویب رسیده بود.

۲. بسته جامع در تاریخ آمریکا

«پل رایان» رئیس مجلس نمایندگان آمریکا در بیانیه‌ای که بلافاصله پس از تصویب لایحه تحریمی جدید علیه ایران و روسیه در مجلس نمایندگان منتشر کرد، گفت: «این لایحه که ما با حمایت قاطع هر دو حزب به تصویب رساندیم، یکی از گسترده‌ترین بسته‌های تحریمی در طول تاریخ است» این قانون تحریمی دارای ۱۲ بخش است و رییس جمهور آمریکا را موظف به شناسایی دایره وسیعی از فعالیت‌های ایران در حوزه منطقه، حوزه تسلیحاتی، حقوق بشر، تروریسم و اعمال تحریم‌های جدی و مؤثر بر افراد و نهادهای دخیل در این حوزه می‌کند. بخش اول شامل عنوان قانون است، بخش دوم به تعاریف اختصاص دارد. بسیاری از تعاریف این قانون به قانون مصوب ۱۹۹۶ (۱۴ مرداد ۱۳۷۵) داماتو ارجاع داده شده است که یکی از مهمترین قوانین فرامرزی آمریکا علیه ایران به شمار می‌آید.

بخش سوم قانون تمرکز بر استراتژی منطقه‌ای برای مقابله با تهدیدات متعارف و نامتعارف ایران در خاورمیانه و شمال آفریقا دارد. در بخش وزیر خزانه‌داری، وزیر دفاع، وزیر خارجه و مدیر اطلاعات ملی آمریکا موظف شده‌اند ۱۸۰ روز پس از تصویب این قانون و هر دو سال یک بار استراتژی منطقه‌ای مقابله با ایران را گزارش دهند.

بخش چهارم مربوط به اعمال تحریم‌های اضافی برای مقابله با برنامه‌های موشک‌های بالستیک ایران است و به طور کامل به تحریم گروه‌ها و اشخاصی اختصاص یافته است که به برنامه موشکی ایران کمک می‌کنند. این بخش در واقع فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ را که در سال ۲۰۰۵ توسط بوش رئیس جمهور آمریکا به بهانه مقابله با سلاح‌های کشتار جمعی علیه ایران صادر شده بود، تبدیل به قانون کرده است. افزون بر این، دایره تحریم‌های مربوط به برنامه‌های موشکی نیز بسیار گسترده‌تر از قبل شده و شامل تمام برنامه موشکی بالستیک ایران و اجزای آن و همه شرکت‌ها، افراد و نهادهایی که مستقیم یا غیر مستقیم در این برنامه‌ها دخیل هستند، می‌شود. قانون فوق شش گروه در ارتباط با این موضوع را در معرض تحریم قرار می‌دهد. همه کسانی که در برنامه موشکی ایران کار می‌کنند، همه افراد جایگزین افراد تحریم شده در برنامه موشکی، هر نهاد مرتبط با برنامه موشکی، نهادهای دوزننده قانون تحریمی، افراد و مؤسساتی که همکاری با نهادهای مرتبط با برنامه‌های موشکی داشته باشند حتی همکاری‌شان ارتباطی با برنامه موشکی هم نداشته باشد و تمام بانک‌ها اعم خارجی و ایرانی که حمایت مالی داشته باشند مشمول تحریم قانون H.R. ۳۳۶۴ هستند. در این جا رئیس جمهور آمریکا مکلف است ظرف ۹۰ روز گزارش دهد که در این رابطه چه کار کرده است.

بخش پنجم اعمال تحریم علیه سپاه پاسداران انقلاب به بهانه تروریسم است. در سال ۲۰۰۷ نیروی قدس سپاه تحت فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ مورد تحریم قرار گرفته بود، اکنون این فرمان با تکرار اتهام حمایت از تروریسم بین‌الملل توسط دولت ایران و به خصوص سپاه پاسداران امکان قرار دادن نام سپاه را در لیست سپاه تروریسم و تحریم کامل آن‌ها را می‌دهد. رئیس جمهور آمریکا نیز وفق این قانون موظف است تا ۹۰ روز پس از تصویب این لایحه، تحریم‌های مشروح در بخش (ج) را در رابطه با سپاه انقلاب اسلامی و اشخاص خارجی را که مقام، عامل

یا وابسته سپاه هستند، اعمال خواهد کرد. یکی از مهم‌ترین اثرات تحریمی این طرح این است که براساس «بند C» بخش پنجم قانون تحریمی جدید، هر فرد یا نهادی که با افراد و نهادهای تحریم شده ایران همکاری کند، دیگر مانند سابق مشمول تنبیه یا جریمه نمی‌شود بلکه خود به لیست تحریم‌های دستور اجرایی ۱۳۲۲۴ اضافه می‌شود. تحریم‌های مشروح در بخش (ج) تحریم‌هایی است که متعاقب فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ (۵۰) ۱۷۰۱ U.S.C. note مربوط به توقیف دارایی‌ها و ممنوعیت نقل و انتقالات [مالی] با افرادی که مرتکب اعمال تروریستی شده یا تهدید به ارتکاب آن کرده‌اند یا از تروریسم حمایت می‌کنند) در رابطه با شخص خارجی اعمال می‌شود.

بخش ششم شامل به اعمال تحریم‌های اضافی در زمینه نقض حقوق بشر اشاره دارد. بخش هفتم مربوط به تحریم تسلیحاتی ایران است. بر این اساس، ساخت، خرید و فروش سلاح‌های متعارف از یا به ایران و تمام شرکت‌های دخیل در این کار را شامل می‌شود. البته این تحریم‌ها صرفاً شامل تسلیحات نظامی نیست بلکه مسایل مالی و... را نیز در بر می‌گیرد. رئیس‌جمهور آمریکا را ملزم می‌سازد تا دارایی افراد و نهادهای درگیر در فعالیت‌های خاص مرتبط با تأمین، فروش و یا انتقال تسلیحات منع شده و مواد مرتبط به یا از ایران را توقیف کند. نکته بسیار حائز اهمیت این است که تحریم تسلیحاتی مورد اشاره برای اولین بار در این سطح علیه ایران وضع شده است، در حالی که وفق تعهدات برجام آمریکا نباید تحریم‌های جدیدی وضع نماید.

بخش هشتم شامل تداوم تاثیر تحریم‌های مرتبط با حمایت ایران از تروریسم است. بخش نهم مربوط به گزارش درباره هماهنگی تحریم‌ها میان ایالات متحده و اتحادیه اروپا است. در واقع در کنار تلاش برای تحریم‌های یک جانبه آمریکا در حوزه موشکی، تروریسم و حقوق بشر آمریکایی‌ها به شدت به دنبال این هستند که تا در اعمال این تحریم‌ها به یک هماهنگی جدی با اروپا دست یابند. آمریکایی‌ها به خوبی آگاهند که عدم هماهنگی اروپایی در تحریم ایران می‌تواند، سبب ناکارآمدی آنها در صحنه بین‌المللی شود. با این حال، بر اساس این قانون رییس‌جمهور آمریکا ۹۰ روز پس از اجرای این قانون و پس از آن هر ۱۸۰ روز یک بار گزارشی رادر خصوص اعمال تحریم‌های مرتبط با حوزه تروریسم، برنامه موشکی ایران و حقوق بشر را ارائه کند و مشخص کند که اروپایی در چه حوزه‌هایی از پیگیری تصمیم آمریکایی‌ها پفره رفته‌اند. بخش دهم گزارش درباره شهروندان آمریکایی بازداشت شده در ایران و بخش یازدهم به استثنائات درباره امنیت ملی و کمک‌های انسان‌دوستانه؛ قاعده تفسیر اشاره دارد. بخش اختیار رئیس‌جمهوری در بلااثر کردن تحریم‌ها را شامل می‌شود. براساس مفاد این بخش قانونگذاران آمریکایی اختیارات بیشتری در خصوص امکان تصویب تحریم‌های بیشتر علیه ایران را بدست آوردند.

۳. نقض نص، روح و هدف برجام

برجام در بند ح و همچنین در ماده ۲۸ گروه ۱+۵ متعهد کرده است که «از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و هدف برجام خودداری نمایند.» در حالی که قانون تحریمی جدید به طور صریح بند ح و مواد ۲۶، ۲۸ و ۲۹ و ماده ۲۷ برجام و همچنین بند ۴.۸.۱ ضمیمه دو برجام را نقض می‌کند.

۳-۱. نقض مواد ۲۶، ۲۸ و ۲۹

براساس ماده ۲۶ ایالات متحده، باید با حسن نیت، نهایت تلاش خود را برای دوام این برجام و پیشگیری از ایجاد تداخل در تحقق متمتع شدن ایران از لغو تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو به عمل آورد. همچنین دولت ایالات متحده، در چارچوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره، از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌های مشخص شده در پیوست ۲ که اعمال آنها را وفق این برجام متوقف کرده است، خودداری نماید» بنابراین طبق نص صریح ماده فوق ایالات متحده نه حق تصویب تحریم جدید علیه ایران را و نه حتی اجرای آن ندارد. در حالی که در تصویب تحریم جدید نه تنها رئیس جمهور و کنگره آمریکا اقدامی برای پیشگیری از اعمال تحریم‌های جدید نکردند بلکه خود عامل اصلی و بانگیزه و اراده کامل مبادرت به تشویق و تصویب و امضاء قانون تحریمی کردند.

طبق ماده ۲۸ برجام که تکرار بند ح برجام است گروه ۵+۱ و ایران متعهد شدند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند و از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و نیت این برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را مختل سازد، خودداری کنند. مقامات ارشد دولتی در گروه ۵+۱ و ایران تمام تلاش خود را برای اجرای موفقیت آمیز این برجام، از جمله در بیانات عمومی خود، به کار خواهند بست. گروه ۵+۱ کلیه اقدامات لازم را برای لغو تحریم‌ها به نحو مقتضی به عمل خواهند آورد، و از تحمیل مقررات آئین نامه ای استثنائی یا تبعیض آمیز و الزامات شکلی به جای تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز تحت پوشش این برجام، خودداری می‌ورزند.

بر مبنای ماده ۲۹ برجام «اتحادیه اروپایی و دولت‌های عضو و همچنین ایالات متحده، منطبق با قوانین خود، از هرگونه سیاست با هدف خاص تأثیرگذاری خصمانه و مستقیم بر عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران، در تعارض با تعهدات‌شان مبنی بر عدم اخلاص در اجرای موفقیت‌آمیز این برجام خودداری خواهند کرد.» در حالی که قانون جدید تحریمی با نقض تعهدات برجام، همکاری اقتصادی با ایران را بیش از پیش با مشکل روبرو نموده و می‌تواند تأثیر زیادی بر اقتصاد داشته باشد. همچنین این تحریم علاوه بر افزایش بار روانی برای همکاری‌های اقتصادی ایران، با توجه به اینکه دامنه بسیار گسترده‌ای دارد و افراد و نهادهای زیادی را شامل می‌شود، باعث سخت شدن شرایط تجارت با ایران می‌شود. از این گذشته، وقتی سپاه پاسداران که در بخش قابل توجهی از مبادلات مالی ایران دخیل است، در زمره سازمان‌های تروریستی قلمداد شود و مورد تحریم قرار گیرد، این وضعیت عملاً روند عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران را با اخلاص روبرو خواهد کرد.

۳-۲. نقض آشکار بند ۴.۸.۱ ضمیمه برجام و پدیده سیاه چاله تحریم‌ها

قانون تحریمی با نقض بند ۴.۸.۱ ضمیمه دو برجام به مثابه مادر تحریم‌ها یا سیاه چاله تحریمی است. یعنی این قانون به گونه‌ای تنظیم شده است که بخش‌های مختلف اقتصاد ایران را در لیست تحریم (SDN) می‌برد و همچون سیاه چاله‌ای، بسیاری از افراد، مؤسسه‌ها، شرکت‌ها و نهادهای اقتصادی را سلسله وار در تحریم فرو

می‌برد و حتی افراد، مؤسسه‌ها و نهادهایی که در اثر برجام از لیست تحریم‌ها خارج شده بودند که حدود ۴۰۰ مورد ذکر شده است، مجدداً می‌تواند در لیست تحریمی قرار گیرند.

یکی از بندهای این قانون تحریمی که دلالت بر بیان فوق‌الذکر دارد بند (ب) مجازات‌ها، است که در ذیل همه بخش‌های ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ بدون کم و کاست آورده شده است و اعلام کرد که هر فرد، مؤسسه، شرکت و نهادی این قانون را نقض کند، یا در صدد نقض آن باشد، یا برای نقض آن توطئه کند یا باعث نقض آن شود مشمول مجازات خواهد شد:

«(ب) مجازات‌ها- شخصی که هر نوع مقررات، مجوز یا دستوری را که برای اجرای بند (ج) (۱) آمده است نقض کرده، یا در جهت نقض آن تلاش کند، برای نقض آن توطئه کند یا باعث نقض آن شود باید مشمول مجازات‌هایی شود که در بخش‌های (ب) و (ج) بند ۲۰۶ قانون اختیارات اقتصادی در شرایط اضطراری بین‌المللی می‌آید (U.S.C. ۱۷۰۵ ۵۰۹۱)؛ درست به اندازه مجازات شخصی که مرتکب یک اقدام غیرقانونی تشریح شده در بخش (الف) همان قسمت، شده است.»

چنین تعریف از مجازات‌ها هم ناقض بند ۴.۸.۱ ضمیمه برجام است و هم از حیز انتفاع انداختن ماده ۲۷ برجام می‌باشد. بر مبنای ماده ۲۷ برجام که به منظور تضمین شفافیت و کارآمدی لغو تحریم‌ها براساس برجام پیش‌بینی شده بود، لیست تحریمی NDN باید شفاف سازی و محدودسازی شوند حال آن که قانون تحریمی جدید به شدت نه تنها به این لیست می‌افزاید بلکه مبهم‌تر می‌کند.

مصدق دیگر سپاه چاله بودن این قانون تحریمی ادبیاتی که برای تحریم سپاه و برنامه موشکی بکار رفته است. براساس بخش «(c)۵» قانون H.R.۳۳۶۴، همه افراد، گروه‌ها و نهادهای وابسته به سپاه پاسداران که در کنترل سپاه هستند یا نیمی از آن در اختیار سپاه است و همچنین افراد و نهادهایی که از سپاه پاسداران حمایت می‌کنند، یا خدمات و کمک ارائه می‌کنند شامل این تحریم می‌شوند. با این قانون، سپاه، وابستگانش و تمامی افراد و نهادهایی که به سپاه پاسداران خدمات ارائه می‌دهند، مستقیماً در لیست تحریم (SDN) قرار می‌گیرند. به این صورت که آن فرد یا نهاد ارایه دهنده خدمت خودش نیز در لیست تحریمی آمریکا یا همان SDN قرار می‌گیرد. یعنی دیگر خبری از یک تنبیه موقتی نیست، بلکه آن شخص یا نهاد به طور کامل در لیست تحریم‌های بانکی آمریکا قرار می‌گیرد.

براساس بخش «(a)۴» قانون H.R.۳۳۶۴، هر فرد و نهادی درگیر یا فرد و نهادی که احتمال درگیری در فعالیت‌های موشک‌های بالستیک ایران، از جمله فراهم کردن مواد و نقش داشتن در توسعه برای دستیابی ایران به موشک‌های بالستیک یا حمل و نقل آن دارد و افراد و نهادهای فراهم کننده خدمات مالی، کالا، تکنولوژی در حمایت از افراد درگیر در فعالیت‌های موشک بالستیک ایران یا نهادهایی که به نیابت از این افراد و نهادها کار می‌کنند یا در کنترل آنها می‌باشند شامل این تحریم‌ها می‌شوند.

۳-۳. ابهام در لغو تمام تحریم‌ها و تداوم برنامه هسته‌ای در آینده

براساس مفاد برجام «روز انتقالی، هشت سال پس از روز توافق خواهد بود، یا تاریخی که مدیرکل آژانس گزارشی ارائه نماید دال بر اینکه آژانس به نتیجه گیری گسترده‌تر خود مبنی بر اینکه تمام مواد هسته‌ای در ایران

در فعالیت‌های صلح آمیز باقی می‌ماند، هرکدام زودتر باشد. در آن روز، اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به ترتیب اقدامات مشروحه در بخشهای ۲۰ و ۲۱ پیوست ۵ را انجام داده، و منطبق با قطعنامه شورای امنیت، اقدامات شرح داده شده در بخش ۲۲ پیوست ۵ در سطح سازمان ملل متحد صورت خواهد پذیرفت» یعنی اروپا و آمریکا در این روز تمامی تحریم‌ها را باید لغو کنند و ایران نیز برنامه‌های توسعه هسته‌ای خود به تدریج آغاز نماید. در حالی که قانون تحریمی جدید ضمن اینکه تحریم‌ها را نامحدود کرده است، گزارش‌دهی آژانس برای صلح‌آمیز اعلام کردن برنامه هسته‌ای و اجازه شروع برنامه‌های هسته‌ای ایران را با تردید جدی روبرو ساخته است.

این قانون تحریمی خاتمه برجام را نیز با تردید مواجهه کرده است؛ زیرا برای خاتمه برجام ده سال در نظر گرفته شده است در حالی این قانون ده سال را زیر سوال می‌برد. بند ۲۴ از ضمیمه ۵ برجام در روز خاتمه قطعنامه شورای امنیت، مفاد و تدابیر تحمیل شده در آن قطعنامه خاتمه خواهد یافت و شورای امنیت دیگر به موضوع برنامه هسته‌ای ایران رسیدگی نخواهد کرد. حال این سوال مطرح می‌شود آیا با توجه به این قانون تحریمی و سلسله اقدامات کنگره آمریکا و کاخ سفید ممکن است «روز خاتمه» تحقق یابد؟ مواضع دیوید البرایت رئیس مؤسسه علوم و امنیت پس از توافق برجام این تردیدها افزایش می‌دهد. وی در بخشی از توصیه‌های خود به کنگره و تیم مذاکره‌کننده آمریکایی گفته بود: کنگره باید با تصویب قانونی، جزئیات توافق، مصداق‌های نقض توافق و جرایم احتمالی را مدون کند؛ واشنگتن پس از سال دهم باید اعلام کند غنی‌سازی نیمه‌تجاری در ایران خلاف هنجارهای منع اشاعه است؛ رفع تحریم‌ها باید به برطرف شدن کامل نگرانی‌های آژانس منوط شود؛ پس از پایان عمر توافق، باید به بهانه عدم صرفه اقتصادی، با توسعه غنی‌سازی مخالفت شود..»

۴. نقض قطعنامه ۲۲۳۱

قانون جدید، علاوه بر نقض برجام، قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل که بنا است مؤید و ضامن توافق برجام باشد را نیز نقض کرده است. این قانون به دلیل برداشتن محدودیت زمانی تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی، بند ۵ پیوست B قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض می‌کند. براساس این بند تسلیحات ایران برای یک دوره ۵ ساله مورد تحریم قرار گرفته و بعد از آن باید لغو شود. بند ۳ پیوست B قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز تحریم‌های موشکی ایران را برای مدت ۸ سال تعیین کرده است در حالی که تحریم جدید، برای همیشه آن را مورد تحریم قرار داده است. افزون بر این، براساس این بند، از روز اجرای برجام ایران تنها از پرتاب موشک‌های بالستیک طراحی شده که قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای داشته باشند منع شده و در رابطه با سایر اقدامات موشکی ایران هیچ‌گونه منعی دیده نمی‌شود. حال آن که به اعتراف همه کارشناسان برنامه‌های موشکی ایران قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای ندارند.

۵. اهداف تصویب و امضای قانون H.R. ۳۳۶۴

اصولا تحریم‌های اقتصادی یکی از روش‌های مؤثر نظام سلطه بین‌الملل در گسترش دامنه نفوذ خود و یکی از شیوه‌های وادارسازی کشورها به انجام یا تغییر رفتار مورد انتظار می‌باشد. با این حال، از تحلیل و محتوای این

سند و بررسی مواضع دولت ترامپ و جلسات استماع سنای آمریکا این حقیقت آشکار می‌شود که واشنگتن در پی تضعیف و فروپاشی عناصر قدرت جمهوری اسلامی ایران است. یعنی هم مؤلفه‌های قدرت نرم و سخت داخل ایران هدف تحریم‌ها و سایر اقدامات آمریکا است و هم نفوذ و اقتدار ایران در منطقه هدف قرار دارد. آرزوی جامعه سیاسی آمریکا (کنگره، کاخ سفید حزب دموکرات و جمهوریخواه و بسیاری از مؤسسات فکری و اندیشه‌ای و...) تغییر رژیم جمهوری اسلامی است. چنانچه تیلرسون وزیر امور خارجه آمریکا در جلسه کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا در تشریح سیاست دولت ترامپ در قبال جمهوری اسلامی ایران، گفت: «سیاست ما در قبال ایران این است که هژمونی و برتری آن را عقب رانده و توانایی آنها در تولید سلاح هسته‌ای را مهار کنیم و از عناصری در داخل ایران حمایت کنیم که منجر به انتقال مسالمت‌آمیز حکومت شود. و البته همان‌طور که می‌دانیم، آن عناصر حضور دارند.» در این موضع تیلرسون به طور واضح مشخص شده است که هدف آمریکا کاهش و از بین نفوذ ایران در منطقه، تخلیه عناصر قدرت و فروپاشی از درون است. مقامات آمریکایی به خوبی می‌دانند که ابزارهای قدرت سخت و نظامی برای دستیابی به این هدف، کارآمدی ندارند لذا ابزارهای تحریم اقتصادی، عملیات پنهان اطلاعاتی و تهاجم نرم در اولویت قرار گرفته است.

از این رو، تحریم‌های آمریکا از جمله قانون تحریمی H.R.۳۳۶۴ چند هدف موازی را در قبال جمهوری اسلامی ایران دنبال می‌کند:

۱-۵. اختلال در روابط تجاری، مانع سازی از واردات تکنولوژی و محدودسازی درآمدی ارزی، بالا بردن ریسک سرمایه‌گذاری در ایران، ایجاد ترس و رعب برای صاحبان سرمایه و ممانعت از سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران خارجی در اقتصاد ایران با هدف نهایت تضعیف و فروپاشی اقتصاد ایران

۲-۵. محدود سازی در خرید و فروش فناوری‌های نظامی و دفاعی و تسلیحاتی، جلوگیری از پیشرفت و توانمندی‌های موشکی و بویژه تخریب نهاد قدرتمند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با هدف تضعیف و فروپاشی زیرساخت‌های دفاعی ایران

۳-۵. بدبین‌سازی از طریق دروغ‌پردازی در زمینه حقوق بشر، اعمال تحریم به بهانه نقض حقوق بشر، کمک‌های اطلاعاتی و مالی و رسانه‌ای مخالفان جمهوری اسلامی در پوشش حقوق بشری، ایجاد دوگانه‌های مردم و حاکمیت، نهادهای تحریم شده و نهادهای خارج شده از تحریم، ایرانی‌های خوب و ایرانی‌های بد، مخالفان سپاه و موافقان سپاه و... با هدف بی‌ثبات سازی سیاسی و تغییر رژیم

۴-۵. تروریسم خواندن سپاه برای توجیه تحریم‌ها علیه آن، تشکیل ائتلاف‌های ضد ایرانی در منطقه، بالا بردن هزینه‌های نظام در منطقه، ایجاد اشتباه محاسباتی در نخبگان و مردم نسبت به سیاست‌های منطقه‌ای ایران با هدف عقب راندن ایران از منطقه نفوذ خود.

۵-۵. محروم کردن ایران از منافع برجام، حفظ ظاهر کلی برجام به موازات افزایش دادن تحریم‌ها در چارچوب قانون H.R.۳۳۶۴، درخواست‌های بازرسی از مراکز نظامی، و ارائه طرح بازنگری و اصلاح برجام با

هدف برهم زدن برجام و وادار کردن ایران برای خروج از برجام. چنانچه باب کورکر سناتور امریکایی طراح قانون فوق گفت باید تلاش کرد تا ایران طرف برهم‌زننده توافق هسته‌ای باشد.

۶. راهکارها

دو مرجع کلی در زمینه برجام وجود دارد که راهنمای کارگزاران دیپلماسی ایران برای نحوه مقابله با نقض عهدهای آمریکا است.

۱-۶. راهکارهای پیش‌بینی شده در برجام

طبق ماده ۳۶ برجام، ایران می‌تواند کمیسیون مشترک متشکل از نمایندگان ۱+۵ و ایران شکایت کند. کمیسیون مشترک ۱۵ روز زمان خواهد داشت تا موضوع را فیصله دهد، مگر اینکه این زمان با اجماع تمدید شود. در صورتی که ایران معتقد باشد که موضوع پایبندی فیصله نیافته است، می‌تواند موضوع را به وزیران امور خارجه ارجاع داد. وزیران ۱۵ روز زمان خواهند داشت تا موضوع را فیصله دهند، مگر اینکه این زمان با اجماع تمدید شود. پس از بررسی کمیسیون مشترک - همزمان با (یا به جای) بررسی در سطح وزیران - خواه عضو شاکی یا عضوی که اجرای تکالیف اش موضوع بوده است می‌تواند درخواست نماید که موضوع توسط یک هیات مشورتی که متشکل از سه عضو خواهد بود (یکی از سوی هر یک از طرف‌های درگیر در اختلاف و طرف سوم مستقل) بررسی شود. هیات مشورتی می‌بایست نظریه غیرالزام‌آوری را در خصوص موضوع پایبندی ظرف ۱۵ روز ارائه نماید. چنانچه، متعاقب این فرایند ۳۰ روزه موضوع فیصله نیابد، کمیسیون مشترک در کمتر از ۵ روز نظریه هیات مشورتی را با هدف فیصله موضوع بررسی خواهد کرد. چنانچه موضوع کماکان به نحو مورد رضایت طرف شاکی فیصله نیافته باشد، و چنانچه طرف شاکی معتقد باشد که موضوع، مصداق «عدم پایبندی اساسی» می‌باشد، آنگاه آن طرف می‌تواند موضوع فیصله نیافته را به عنوان مبنای توقف کلی و یا جزئی اجرای تعهدات اش وفق برجام قلمداد کرده و/یا به شورای امنیت سازمان ملل متحد ابلاغ نماید که معتقد است موضوع مصداق «عدم پایبندی اساسی» بشمار می‌آید.

۲-۶. راهکارهای پیش‌بینی شده مجلس جمهوری اسلامی ایران

مطابق بند سوم مصوبه مجلس شورای اسلامی در رابطه با الزامات اجرای برجام آمده است: «دولت موظف است هرگونه عدم پایبندی طرف مقابل در زمینه لغو مؤثر تحریم‌ها یا بازگرداندن تحریم‌های لغوشده و یا وضع تحریم تحت هر عنوان دیگر را به‌دقت رصد کند و اقدامات متقابل را در جهت احقاق حقوق ملت ایران انجام دهد و همکاری داوطلبانه را متوقف نماید و توسعه سریع برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز جمهوری اسلامی ایران را سامان دهد به‌طوری‌که ظرف مدت دو سال ظرفیت غنی‌سازی کشور به یکصد و نود هزار سو افزایش یابد. شورای عالی امنیت ملی مرجع رسیدگی به این موضوع می‌باشد. دولت باید ظرف مدت ۴ ماه برنامه خود را برای این منظور جهت تصویب به شورا ارائه نماید».

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.